

LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING
till Landstinget med förslag till

1) landskapslag om ändring av
landstingsordningen för landskapet
Åland och

2) landskapslag om tjänstledighet
i vissa fall.

Allmän motivering.

I 5 § 3 mom. landstingsordningen (11/72) föreskrivs att den som innehar tjänst eller befattning vid länsstyrelsen eller landskapsstyrelsen är skyldig att lämna sin anställning om han önskar tillträda landstingsmannaupdrag. I 6 § 1 mom. föreskrivs att landstingsman som utses till tjänst eller befattning som är här avses skall frånträda landstingsmannaupdraget.

Reglerna i fråga är som synes avsedda att förhindra att vissa personer i landskapets och statens tjänst innehar landstingsmannaupdrag. Bestämmelserna är entydiga vad gäller länsstyrelsen. Ingen av de tiotalet anställda där kan inneha landstingsmannaupdrag. Däremot är det inte helt klart vilka personer som skall anses inneha tjänst eller befattning "vid landskapsstyrelsen". Uppenbart är att bestämmelsen är tillämplig i fråga om personalen vid centrala ämbetsverket. Om den är tillämplig i fråga om tjänstemän vid fristående byråer och inrättningar som underlyder landskapsstyrelsen är däremot oklart. I praktiken har den inte ansetts tillämplig i fråga om t.ex. tjänstemän vid landskapets skolor. Om man begränsar sig till centrala ämbetsverket, berörs c:a 130 anställda.

Det har länge stått klart att de nuvarande bestämmelserna i vissa avseenden är obefogat stränga. Sålunda utestängs inte bara de - företrädesvis högre - tjänstemän vid landskapsstyrelsen och länsstyrelsen som utövar s.k. offentlig makt, d.v.s. fattar beslut på landskapets och statens vägnar, utan även tjänstemän på lägre nivåer i vilkas uppgifter inte ingår att fatta sådana beslut.

Dessutom är bestämmelserna inkonsekventa däri att de gäller enbart tjänstemän vid landskapsstyrelsen och länsstyrelsen.

Såväl inom landskaps- som statsförvaltningen finns det ju fristående enheter för den s.k. specialförvaltningen och åtminstone de ledande tjänstemännen inom dessa utövar otvivelaktigt offentlig makt. De flesta av dem har dessutom att i sin tjänsteutövning tillämpa såväl riks- som landskapslagstiftning.

I anledning av en motion där vissa av de nämnda missförhållandena påtalades (mot. nr 11/1975-76) hemställde landstinget om en utredning med syfte att åstadkomma en ändring av de gällande reglerna. Landskapsstyrelsen har låtit göra en sådan utredning och finner i anledning härav mest ändamålsenligt att föreslå regler som är så enhetliga som möjligt och som innebär att alla i offentlig landskaps- och statstjänst behandlas i stort sett lika.

Huvudprincipen i förevarande framställning är att endast lantrådet och landshövdingen skall behöva lämna sina tjänster för att kunna upprätthålla landstingsuppdrag. Av praktiska och principiella skäl skulle dock krävas att de högre tjänstemän som främst utövar offentlig makt inte utför sina tjänsteåligganden under den tid de innehar landstingsuppdraget. Under mandattiden skulle de alltså åtnjuta tjänstledighet. För andra tjänstemäns del skulle det räcka att tjänsteåliggandena inte utförs under de perioder då landstingsarbetet pågår.

Att en särskild lag om tjänstledighet föreslås stiftad beror på att det är oändamålsenligt att belasta landstingsordningen med detaljerade regler i frågor som endast perifert berör själva landstingsarbetet. Att reglerna beträffande lantrådets och landshövdingens rätt att inneha landstingsuppdrag fortfarande skulle ingå i landstingsordningen beror på dessa tjänsters speciella natur. En hänvisning till den särskilda lagen föreslås i övrigt vara tillräcklig.

Enligt 74 § 4 mom. landstingsordningen skall vid ändringar av densamma iakttas det förfarande som enligt dess 55 § skall iakttas vid stiftande m.m. av lagar som rör "självstyrelsens konstitution". Härav följer att den ändring av landstingsordningen som nu föreslås fordrar 2/3 majoritet. Den föreslagna lagen om tjänstledighet i vissa fall kan däremot antas med enkel majoritet, eftersom redan ett antagande av ändringen i landstingsordningen sakligt sett innebär ett godkännande av de avvikelser från landstingsordningen som för vissa tjänstemäns del föreslås i den förstnämnda lagen.

Detaljmotivering

1. Landskapslagen om ändring av landstingsordningen för landskapet Åland.

Anledningen till förslaget att landstingsordningen vad gäller andra tjänstemäns än lantrådets och landshövdingens rätt att inneha landstingsmannauppdrag skulle uppta endast en hänvisning till särskild lagstiftning framgår av det som sagts ovan.

2. Landskapslagen om tjänstledighet i vissa fall.

1 §. Innebörden av bestämmelserna i paragrafen anges redan i allmänna motiveringen.

2 §. I paragrafen uttalas regeln att den som är i landskapets tjänst har rätt till tjänstledighet för den tid han behöver för utförande av till landstingsmannauppdraget hörande sysslor. En förutsättning för erhållande av tjänstledighet är givetvis att anhållan därom görs hos landskapsstyrelsen eller annan landskapsmyndighet vilken, enligt de särskilda regler härom som kan finnas, skall handlägga ärendet. Någon prövningsrätt med hänsyn till lämpligheten skulle inte finnas utan ansökan skulle i den i förevarande paragraf förutsatta situationen alltid bifallas.

Beträffande rätten till avlöning under sådan tjänstledighet som nu är i fråga finns regler i landskapslagen om avlöning i landskapsförvaltningen underlydande tjänster och befattningar uti landskapet Åland (17/43). Om avlöningen kan dessutom ingås tjänstekollektivavtal, vars regler kan avvika från bestämmelserna i lagen.

Några möjligheter att genom landskapslag införa regler om rätt till tjänstledighet för dem som är i statens tjänst kan inte anses föreligga. Från praktisk synpunkt sett har detta förhållande dock mindre betydelse, eftersom det visat sig att de - rätt allmänt hållna - bestämmelser som i förevarande avseende gäller för de statligt anställda (bl.a. lagen om avlöningen i statens tjänster och befattningar, FFS 1030/42) i regel tillämpas på samma för de anställda förmånliga sätt som landskapslagstiftningen. Dessutom finns ju även för de statligt anställdas del i många avseenden möjlighet att genom tjänstekollektivavtal åstadkomma eventuellt erforderliga ändringar av lagstiftningen i fråga.

Med hänvisning till det anförda föreläggs Landstinget till antagande

L a n d s k a p s l a g
om ändring av landstingsordningen för landskapet Åland.

I enlighet med landstingets beslut, tillkommer på det sätt
55 § landstingsordningen för landskapet Åland föreskriver,
upphävs 6 § 1 mom. landstingsordningen den 2 februari
1972 för landskapet Åland (11/72) och
ändras 5 § 3 mom., som följer:

5 §.

- - - - -
Utses lantrådet eller landshövdingen till landstingsman får
han inte tillträda uppdraget förrän han befriats från tjänsten.
Landstingsman som inträder i här avsedd tjänst skall frånträda
landstingsmannauppdraget. Om rätt i övrigt för den som står i
offentlighetsrättsligt anställningsförhållande till landskapet eller
staten att inneha landstingsmannauppdrag finns bestämmelser i
landskapslagen om tjänstledighet i vissa fall (/).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1983.

L a n d s k a p s l a g
om tjänstledighet i vissa fall

1 §.

Utses byråchef vid Ålands landskapsstyrelses centrala ämbets-
verk eller chef för sådan enhet inom landskapsförvaltningen som
inte hör till ämbetsverket till landstingsman, får vederbörande
tillträda landstingsmannauppdraget först sedan han för den tid
uppdraget varar befriats från skyldigheten att utföra sina tjänste-
åligganden. Detsamma gäller avdelningschef vid länsstyrelsen och
chef för sådant lokalt organ för utövande av statens funktioner
som inte hör till länsstyrelsen.

Annan än i 1 mom. avsedd person som står i offentlighetsrättsligt
anställningsförhållande till landskapet eller staten och som
utsetts till landstingsman får tillträda uppdraget även om han

inte befriats från skyldigheten att utföra sina tjänsteåligganden. För att få delta i landstingets arbete skall han dock för varje särskild session visa att han befriats från skyldigheten att utföra sina tjänsteåligganden under den tid sessionen beräknas pågå. Pågår session längre tid än beräknat eller utförs till det egentliga landstingsarbetet hörande uppgifter utom sessionstid äger det som här sagts motsvarande tillämpning.

Landstingsman som inträder i anställningsförhållande som avses i 1 mom. skall lämna sitt uppdrag, om han inte befriats från skyldigheten att utföra sina tjänsteåligganden för den återstående delen av mandattiden. Är fråga om anställningsförhållande som avses i 2 mom. skall de regler som där utsägs äga motsvarande tillämpning.

2 §.

Den som står i offentligrättsligt anställningsförhållande till landskapet och som utsetts till landstingsman har rätt till tjänstledighet under den tid som erfordras för att han skall kunna utföra de till landstingsmannauppdraget hörande uppgifterna. Om rätt till lön under tjänstledighet finns särskilda bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1983.

Mariehamn den 9 november 1982.

L a n t r å d

Folke Woivalin

Lagberedningschef

Christer Jansson.